

Paladinić Elvis^{1✉}, Vuletić Dijana¹, Posavec Stjepan²

PREGLED STANJA PRIVATNOG ŠUMOPOSJEDA U REPUBLICI HRVATSKOJ

REVIEW OF THE STATE OF PRIVATE FOREST OWNERSHIP IN THE REPUBLIC OF CROATIA

SAŽETAK

Privatni šumoposjed je u posljednjih nekoliko godina zasigurno najdinamičnije područje hrvatskog šumarstva. Privatne šume i šumoposjednike je potrebno ponovo sagledati u svjetlu promjene vlasničkih odnosa kao posljedice povrata imovine te promjene vlasnika u pogledu interesa prema šumskom posjedu. Prosječni privatni šumoposjed u Hrvatskoj, kao jednoj od zemalja u tranziciji, okarakteriziran je malom česticom (0,7 ha), velikim brojem šumoposjednika, i skromnom razinom organizacije.

Ovaj rad ima cilj predstaviti osnovne karakteristike privatnog šumoposjeda u odnosu na njegovu veličinu, tip šume, način gospodarenja, prostorni raspored te važeće zakonodavstvo. U nastavku se obrađuje postojeće stanje organiziranosti šumoposjednika, mogućnosti unapređenja organizacije kao i gospodarenja privatnim šumoposjedom. Bit će obrađena i važnost uloge novoosnovane Šumarske savjetodavne službe kao izdanka Ministarstva regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva u spomenutim procesima.

Ključne riječi: Privatni šumoposjed, Šumarska savjetodavna služba, udruženja šumoposjednika

UVOD

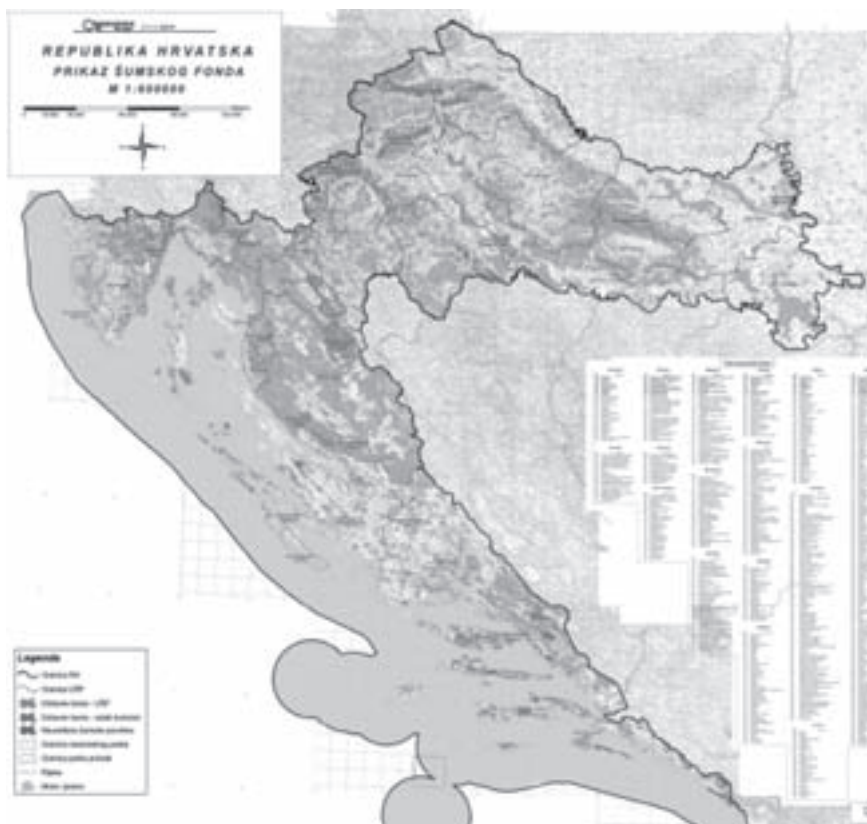
INTRODUCTION

Za uvid u stanje privatnog šumoposjeda korištena je Šumsko gospodarska osnova (ŠGO) područja (2006) kao temeljni i sveobuhvatni dokument o stanju šuma u Hrvatskoj. Uz to korišteni su i drugi izvori Šumarske savjetodavne službe i dostupni dokumenti, studije i radovi.

---

^{1✉} Šumarski institut, Jastrebarsko, Trnjanska 35, 10000 Zagreb, e-mail: elvisp@sumins.hr

² Šumarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Svetošimnska 125, 10000 Zagreb

Slika 1. Pokrovnost RH šumskom vegetacijom (izvor: ŠGO RH, 2006.-2015...-2015.)
Figure 1 Forest vegetation cover of Croatia (source: Forest Management Area Plan (FMAP)
for the period 2006-2015)

Ukupna površina šumskogospodarskog područja RH iznosi 2,7 mil. ha, odnosno 47% kopnene površine države (Slika 1.). Različitim oblicima vegetacije obraslo je 42% (2,4 mil. ha) kopnene površine a ostatak čini neobraslo proizvodno ili neobraslo neproizvodno šumsko zemljište. Ovi podaci svrstavaju našu zemlju u red europskih država značajne šumovitosti sa prosječno više od 0,5 ha šume po stanovniku.

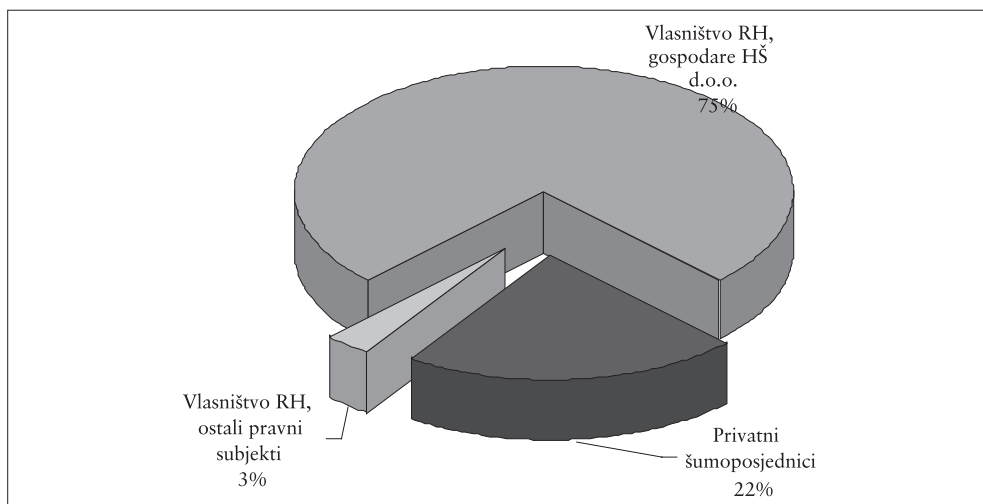
Prava privatnog vlasništva do sada su realizirana na 22% (0,6 mil. ha) ukupne površine šuma i šumskoga zemljišta, od čega je najmanje 2-3% stečeno u postupku povrata imovine. Prema nekim nedavnim procjenama isti postupak se vodi za još oko 300.000 ha, među kojima se nalaze pojedinačni zahtjevi čak za više od 100 ha površine šuma. Zato će stvarna situacija šuma šumoposjednika³ biti poznata tek po dovršetku ovog procesa, što će naravno utjecati i na sve izneseno u ovom radu.

³ Šume šumoposjednika jesu šume koje su u vlasništvu i/ili posjedu drugih pravnih i fizičkih osoba, a nisu u vlasništvu Republike Hrvatske (ZOŠ, 2005)

VLASNIČKA STRUKTURA ŠUMA

FOREST OWNERSHIP STRUCTURE

Šume i šumsko zemljište se prema vlasništvu dijele se na: vlasništvo Republike Hrvatske sa 2,1 mil. ha (78% ukupne površine šumskogospodarskoga područja, 80% drvene zalihe) i privatno vlasništvo sa 0,6 mil. ha (22% površine, i 20% drvene zalihe). Najvećim dijelom šuma u državnom vlasništvu gospodari trgovačko društvo Hrvatske šume d.o.o. (u daljnjem tekstu: HŠ), dok manjim dijelom gospodare tijela državne uprave i pravne osobe čiji je osnivač Republika Hrvatska (Slika 2.).

Slika 2. Vlasnička struktura šumskogospodarskoga područja RH
Figure 2 Forests in Croatia according to ownership

POVRŠINE ŠUMA ŠUMOPOSJEDNIKA I NJIHOVA PROSTORNA RASPODJELA

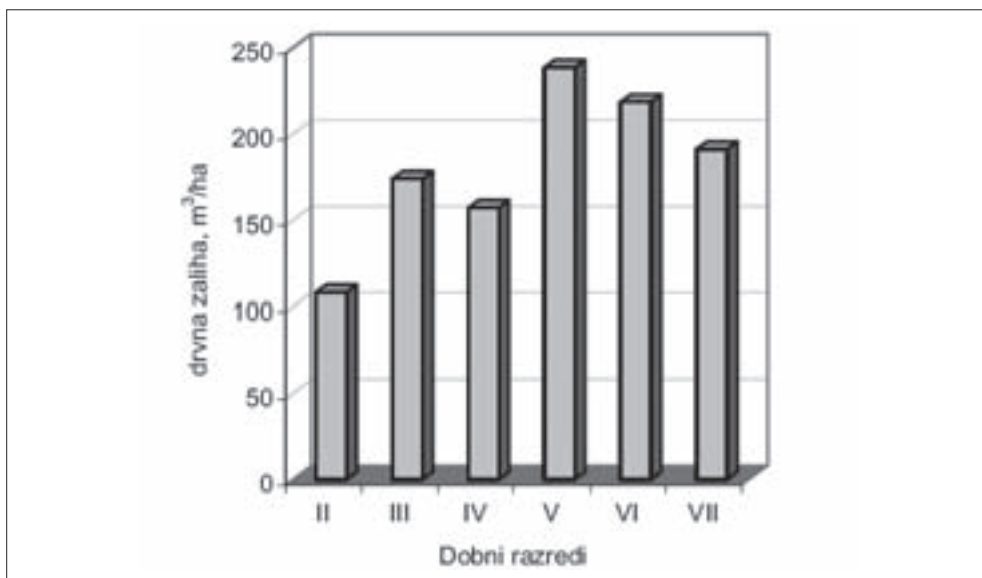
PRIVATE FOREST AREA AND GEOGRAPHICAL DISTRIBUTION

Privatni šumoposjed u RH nije ravnomjerno raspoređen: 52% se nalazi na području plodne Panonske nizine, 11% u gorskom području a 37% u mediteranskom dijelu (Posavec i Vuletić, 2004.). Razdijeljen je na približno 1,5 mil. katastarskih čestica koje su u vlasništvu više od 600.000 šumoposjednika. Prema tome, jedan šumoposjednik u prosjeku ima 0,76 ha šumoposjeda, odnosno 2 katastarske parcele.

ŠUME ŠUMOPOSJEDNIKA SA STANOVIŠTA UREĐIVANJA I UZGAJANJA ŠUMA

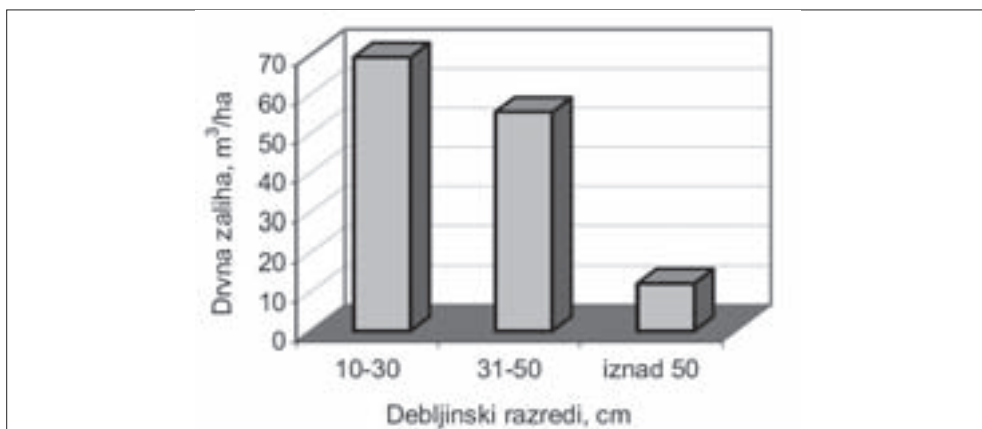
PRIVATE FORESTS FROM THE VIEWPOINT OF FOREST MANAGEMENT AND SILVICULTURE

U šumama Hrvatske raste većina europskih vrsta drveća listača. Obzirom na zastupljenost u ukupnoj drvnj zalihi svih šuma šumoposjednika, glavne vrste listača

Slika 3. Raspodjela drvene zalihe po dobnim razredima za regularne šumoposjedničke šume
(Izvor: ŠGO RH, 2006.-2015.)

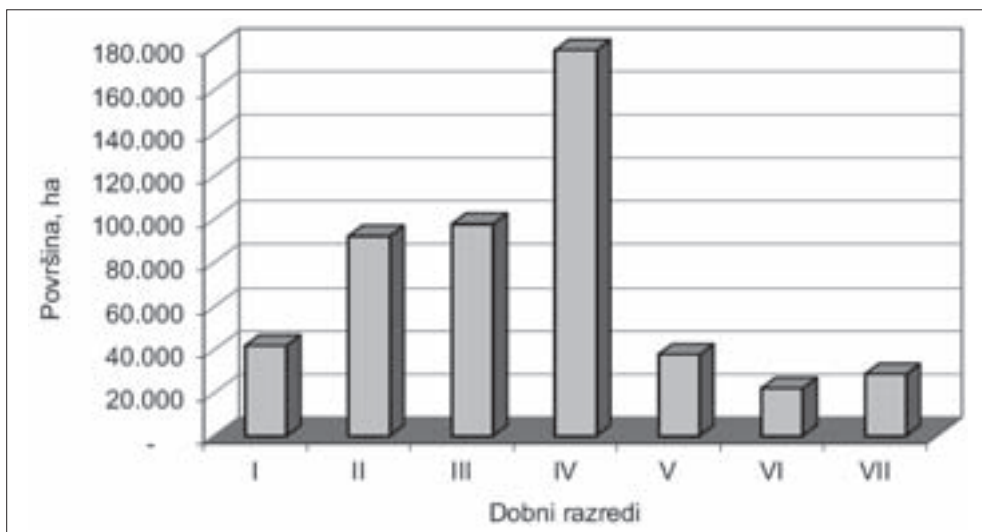
Figure 3 Growing stock distribution of even-aged private forests (source: FMAP, 2006-2015)

Slika 4. Raspodjela drvene zalihe po debljinskim razredima prebornih šuma (Izvor: ŠGO RH, 2006.-2015.)

Figure 4 Growing stock distribution of uneven-aged private forests (source: FMAP, 2006-2015)

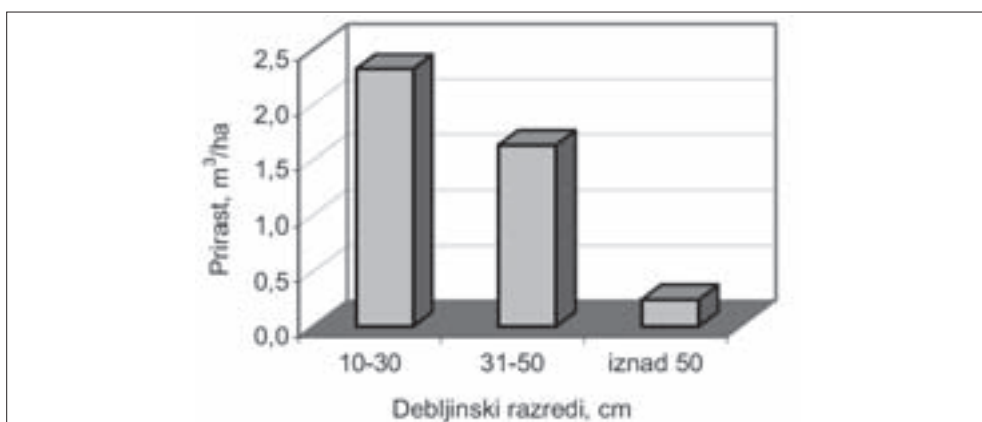
možemo razvrstati sljedećim redom: obična bukva – 24,2% (38,9); obični grab - 16,6% (7,3); hrast kitnjak – 12,2% (9,0); bagrem – 8,4% (0,4); hrast crnika – 5,6% (0,2); crna joha – 4,9% (1,2); hrast lužnjak – 4,3% (14,2); Brojevi u zagradama za usporedbu predstavljaju zastupljenost navedenih vrsta u ukupnoj drvenoj zalihi državnih šuma. Prema načinu postanka, 43% površina šuma šumoposjednika spada u kategoriju visokih šuma (56,8% državnih šuma), dok je 48% površine pokriveno niskim šumama/panjačama (14% državnih šuma). Prema važećoj ŠGO područja RH,

Slika 5. Raspodjela površina regularnih šumoposjedničkih šuma po dobnim razredima (ŠGO RH, 2006.-2015.)

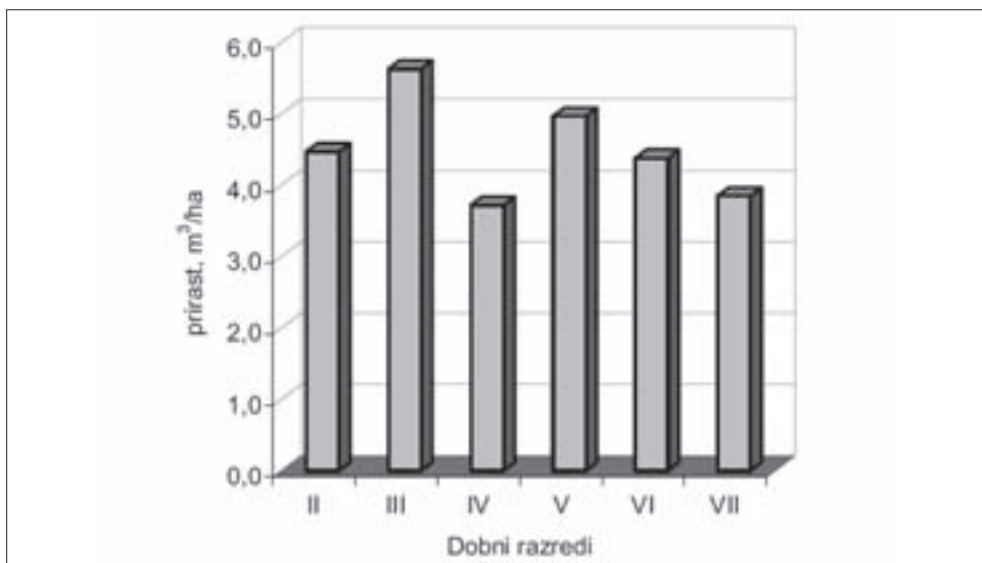
Figure 5 Distribution of even-aged private forests area by age classes (source: FMAP, 2006-2015)

prosječna drvena zaliha u šumama šumoposjednika iznosi 163 m³/ha za regularne šume i 137 m³/ha za preborne šume, što predstavlja značajno povećanje u odnosu na stanje drvene zalihe prebornih šuma iz 1996. godine (uspoređujući podatke dviju uzastopnih osnova područja). Navedene drvene zalihe za šume šumoposjednika značajno su manje od prosječnih drvnih zaliha u državnim šumama, odnosno prosječna zaliha za regularne šume iznosi 248 m³/ha, a za preborne oko 300 m³/ha. Navedene razlike ukazuju na narušenu sastojinsku strukturu u šumama šumoposjednika.

Slika 6. Raspodjela godišnjeg tečajnog prirasta drvene zalihe u prebornim šumoposjedničkim šumama

Figure 6 Current annual increment distribution of growing stock for uneven-aged private forests (source: FMAP, 2006-2015)

Slika 7. Raspodjela godišnjeg tečajnog prirasta drvene zalihe u regularnim šumoposjedničkim šumama
(Izvor: ŠGO RH, 2006.-2015.)

*Figure 7 Current annual increment distribution of growing stock for even-aged private forests
(source: FMAP, 2006-2015)*

Raspodjela drvene zalihe u regularnim i prebornim šumama šumoposjednika po dobnim i debljinskim razredima prikazana je na Slikama 3. i 4.

Prema površini raspodjela regularnih šuma po dobnim razredima je nešto drugačija. Najzastupljeniji je IV dobni razred starosne dobi od 61 do 80 godina (Slika 5.).

Godišnji tečajni prirast drvene zalihe u privatnim šumama iznosi oko 2,1 mil. m³. U usporedbi s prirastom od oko 8,0 mil. m³ u šumama kojima gospodare HŠ, značajno je manji.

Slike 6. i 7. predstavljaju raspodjelu godišnjeg tečajnog prirasta drvene zalihe za regularne i preborne šume u razdoblju važenja ŠGO područja (2006.-2015.).

SOCIOLOŠKI OKVIR

SOCIOLOGICAL FRAME CONDITIONS

Do sada se u Hrvatskoj sociološkim istraživanjima šumoposjednika bavilo malo autora, pa će ovaj prikaz biti značajno pod utjecajem istraživanja provedenih na području Zagrebačke županije (Čavlović 2004). Osnovne sociološke karakteristike šumoposjednika istraživane su na uzorku od 216 ispitanika, te čine temelj opisa tipičnog šumoposjednika sjeverozapadne Hrvatske, a prema navodu autora ne bi se trebale preslikavati na druge šumoposjednike. Tipični šumoposjednik se može opisati kao osoba koja pripada uglavnom starijem ruralnom pučanstvu (starija od 60 god.). U pravilu radi na vlastitom poljoprivrednom gospodarstvu ili je umirovlje-

nik. Prosječni šumoposjednik pripada sloju s nižom razinom obrazovanja, ima mala osobna primanja, te nema interesa prodati vlastitu “šumu”. Iskazuje vrlo mali interes za svoju šumu tako da ga ne zanima niti okrupnjavanje šumoposjeda. Također ne koristi potencijale svoje šume, ne želi ulagati novac niti svoj rad u nju, te je skeptičan glede udruživanja šumoposjednika. Mnogi od njih uopće ne gospodare svojom šumom iako većina živi relativno blizu nje (do 5 km udaljenosti). Ni mlađi šumoposjednici dosad nisu pokazivali puno interesa za rad i ulaganja u svoje šumoposjede, tako da službeno nije poznat niti jedan šumoposjednik u RH koji bi isključivo od svoje šume zarađivao za život. Takav stav je vezan i uz veličinu posjeda, koji ne omogućuje stalna i dostatna primanja.

Nasuprot opisanoj situaciji iz spomenutog istraživanja, drugačiji primjer u šumoposjedničkim šumama pruža Udruga privatnih šumovlasnika “Gorski kotar”. U sklopu te Udruge djeluje 60 članova, koji gospodare s ukupno 15 gospodarskih jedinica na delničkom području. Površina tih šuma predstavlja 4,8% površine svih šuma šumoposjednika u Hrvatskoj. Njima se gospodari po načelima potrajnog gospodarenja tijekom zadnjih 30 godina.

Navedene karakteristike šumoposjednika sjeverozapadne Hrvatske temeljene su na istraživanju iz 2004. godine. Kako kasnije nije bilo sličnih istraživanja, teško je reći da li su i u ovom području nastupile promjene, no neke naznake se mogu očitati u ubrzanom i intenzivnom osnivanju udruženja privatnih šumoposjednika. Također je za očekivati da će nove mjere, proizašle iz Pravilnika o postupku za ostvarivanje prava na sredstva iz naknade za korištenje općekorisnih funkcija šuma za izvršene radove u šumama šumoposjednika (NN br. 66/2006), pobuditi interes za određene radove i zahvate u šumama, kao i za buduća okrupnjavanja posjeda.

DOSADAŠNJE GOSPODARENJE

PREVIOUS MANAGEMENT OF PRIVATE FORESTS

Kako do osnivanja Šumarske savjetodavne službe 2006. godine (u daljnjem tekstu: Služba) i donošenja spomenutog Pravilnika, šumoposjednici gotovo da i nisu imali potporu Vlade, pokrenute aktivnosti čine prekretnicu.

Stanje u šumoposjedu do osnivanja Službe svodilo se na to da su šumoposjednici sami financirali provođenje svih javnih usluga koje je obavljalo poduzeće HŠ, čija je osnovna uloga gospodariti šumama u državnom vlasništvu. Tako je, kao posljedica slabe financijske podrške i visokih gospodarskih zahtjeva, stanje u gospodarenju šuma šumoposjednika bilo na slabim temeljima. Programi gospodarenja nisu se obavljali redovno, jer njihovo financiranje nije bilo riješeno. Zatečeni važeći Programi pokrivali su samo 8% ukupne površine pod šumom. U tim Programima bile su propisane obveze šumoposjednicima na jednak način te podjednakim intenzitetima kao što se propisuju u dobro gospodarenim državnim šumama. Iskorištavanje tih šuma provodilo se u granicama propisanog drvnog obujma nužne doznake, bez poštivanja propisanih smjernica gospodarenja. Takvo je stanje u šumoposjedničkim šumama dovelo do daljnjeg narušavanja strukture i smanjenja drvne zalihe. Gospodarenje u tim šumama temeljeno je na principu jednokratno užitog najvrednijeg

drvnog obujma, uz prepuštanje ostalog dijela šume spontanom razvoju (Posavec i dr. 2005).

Navedeni način gospodarenja može se raspoznati i u dosadašnjoj proizvodnosti šuma šumoposjednika. Tako je u prethodnih 10 godina iz šuma šumoposjednika pridobiveno gotovo 1,26 mil. m³ drvne zalihe, odnosno izvađeno je oko 38% od planiranog 10-godišnjeg propisa. U posječenju su drvnju zalihi najznačajnije sudjelovali bukva, kitnjak i jela. S druge strane, podaci o posječenom drvnju obujmu su dvojbeni, jer su mnogi šumoposjednici sjekli stabla u svojoj šumi bez dozvole kako bi izbjegli plaćanje dodatnog poreza za dobivanje dozvole sječe.

U 2004. godini su šumoposjedničke šume sudjelovale s 3,33% u ukupnoj komercijalnoj proizvodnji drva, isto kao i 2005. godine. Glavni šumski sortiment malih šumoposjednika bilo je ogrjevno drvo. Tržišno drvo, uglavnom oblovina, iznosilo je samo 35% godišnje posječenog drvnju obujma, za razliku od 56% u državnim šumama što bi se moglo objasniti procesom tipičnim za privatne šume. Kada je riječ o ponašanju šumoposjednika prilikom iskorištavanja vlastite šume, onda je najučestalija situacija bila ta da šumoposjednici jednokratno iskoriste vrijedno drvo, a ostala stabla prepuste prirodnom razvoju. Podaci o komercijalnoj proizvodnji drva iz državnih i šumoposjedničkih šuma u 2005. godini prikazani su u Tablici 1.

Tablica 1. Proizvodnja drva u RH u 2005. godini (izvor: Posavec i dr. 2005)
Table 1 Timber production in Croatia – year 2005. (source: Posavec et al. 2005)

Tip sortimenta	Državne šume	Šume šumoposjednika	Ukupno
		m ³	
Dugo drvo – četinjače	398 101	8 935	407 036
Prostorno drvo - četinjače	86 688	90	86 778
Dugo drvo - listače	1 069 419	27 646	1 097 065
Prostorno drvo – listače	583 285	12 249	595 534
Ogrjevno drvo - četinjače	12 308	886	13 194
Ogrjevno drvo – listače	602 252	41 621	643 873
Ostalo grubo izrađeno drvo	0	71	71
Ukupno	2 752 053	91498	2 843 551

SADAŠNJE STANJE ŠUMOPOSJEDNIČKIH ŠUMA

PRESENT STATE OF PRIVATE FORESTS

Nakon početka rada Službe, situacija glede šumoposjedništva počela se znatno mijenjati. Služba je specijalizirana javna ustanova (Uredba 2006) kojoj je svrha unapređenje gospodarenja šumama i šumskim zemljištima u šumoposjedničkim šumama, odnosno pružanje stručne pomoći šumoposjednicima. Za istaći je, kako u okviru svog djelovanja Služba daje potporu savjetima i financijama za sljedeće aktivnosti: organiziranje izrade programa gospodarenja; raspodjela bespovratnih novčanih sredstava za izvršene radove (priprema staništa za prirodno pomlađivanje sastojina, prorjeđivanje sastojina do starosti 1/3 ophodnje, podizanje plantaža brzo-

rastućih vrsta drveća na novim površinama, itd.); davanje savjeta o gospodarenju šumama i stručne edukacije za šumoposjednike (radionice, seminari); te organiziranje prodaje šumskih proizvoda putem javnih natječaja. Uz to, djelatnici Službe obavljaju doznaku stabala u šumama šumoposjednika, obilježbu drveća i ostalih šumskih proizvoda te izdaju popratnice. U postupku izdavanja lokacijske dozvole utvrđuju posebne uvjete za izgradnju šumske infrastrukture.

Većina se spomenutih aktivnosti provodi na temelju programa za gospodarenje šumama šumoposjednika i operativnog godišnjeg plana Šumarske savjetodavne službe, a na temelju operativnog godišnjeg plana i posebne odluke Šumarske savjetodavne službe ili na temelju natječaja.

ZAKONODAVNI OKVIR ŠUMA ŠUMOPOSJEDNIKA

LEGISLATIVE FRAME

Na početku treba spomenuti kako u Ustavu RH piše da šume imaju posebnu zaštitu države (članak 52.).

Hrvatsko zakonodavstvo ima nekoliko zakona i drugih pravnih akata koji se odnose na šume i šumarstvo. Prije svega, tu je novi Zakon o šumama (ZOŠ) donesen u listopadu 2005. (izmijenjen i dopunjen u srpnju 2006.). Za razliku od prethodnog, novi ZOŠ sadrži nekoliko 'poboljšanja' u pogledu šuma šumoposjednika, koja su strukturirana kao osnovne "smjernice" za poboljšanje gospodarenja privatnim šumama. U nastavku izdvajamo neke od smjernica:

- Svim šumama, bez obzira na tip vlasništva, mora se gospodariti prema osnovama/programima gospodarenja;
- Ako šumoposjednik ne primjenjuje smjernice gospodarenja propisane Programom gospodarenja za svoj šumoposjed, HŠ su ovlaštene da u tom slučaju provedu propisane mjere, te naplate svoje usluge neodgovornom šumoposjedniku;
- Osnovat će se Šumarska savjetodavna služba;
- Trošak izrade i revizije Programa gospodarenja za šumoposjedničke šume u potpunosti podmiruje Služba;
- Doznaku stabala obavlja Šumarska savjetodavna služba ili osoba koja posjeduje odgovarajuću licencu Hrvatske komore inženjera šumarstva i drvne tehnologije;
- Šumoposjednici imaju pravo iskorištavati nedrvne šumske proizvode bez odobrenja nadležne Službe;
- Udruživanje šumoposjednika i okrupnjavanje šumskih posjeda poticat će se subvencijama i potporama kapitalnim ulaganjima šumoposjednika iz Proračuna RH i drugih izvora, sukladno posebnim propisima;
- Osnovat će se Upisnik šumoposjednika

Treba spomenuti značajan dokument šumarstva, koji je postavio temelje mnogim procesima, pa tako i osnivanju Službe. To je Nacionalna šumarska politika i strategija (2003. godina) koja određuje prioritete u šumarstvu, podijeljene u tri prioriteta razreda: neposredan, srednjoročni i dugoročni. U te prioritete ugrađen je budući odnos države prema šumama šumoposjednika. Primjerice među neposrednim priori-

tetima piše da treba provoditi *kategorizaciju, financijski management, potporu i promociju mjera u cilju stimulacije privatnog poduzetništva u šumarskom sektoru*, a u dugoročnima piše: *potpora i promocija mjera koje će osigurati održivo gospodarenje u privatnim šumama*. Poduzetništvo, u kontekstu zakona iz kojeg je izdvojeno, odnosno se na poticanje poduzetništva privatnih izvoditelja šumskih radova.

Kao što je već spomenuto, značajan napredak u gospodarenju šumoposjedničkim šumama te ophođenju države prema šumoposjednicima dogodio se donošenjem Uredbe o osnivanju Službe (lipanj 2006.) te osnivanjem iste. Kako bi usporedo s tim počele promjene i na terenu, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva donijelo je Pravilnik o Upisniku šumoposjednika (lipanj 2006.). Upisnik je osmišljen za sustavno prikupljanje informacija i dokumenata o šumoposjednicima, njihovim šumoposjedima i udruženjima. Služba je donijela i Godišnji operativni plan gospodarenja za 2008. godinu u kojem je razrađena dinamika izvođenja pojedinih radova prema županijama i plan uređivanja privatnih šuma (Šumarska savjetodavna služba, 2007.).

Osim toga, iste je godine osnovana Hrvatska komora inženjera šumarstva i drvene tehnologije (dalje: Komora). Nju čine predstavnici institucija koje su zainteresirane i za gospodarenje šuma šumoposjednika.

U 2007. donesen je pravilnik kojim se određuju kriteriji za licenciranje radova u šumarstvu, kojim su između ostalog propisani radovi koje šumoposjednici mogu izvoditi samostalno (NN 66/07). Navedeni kriteriji su definirani tijekom listopada 2007.

U području šumarstva unazad dvije godine donesene su zakonske regulative glede zaštite biljaka, šumskog reprodukcijskog materijala, doznake stabala i obilježavanja drvnih sortimenata, popratnice i šumskog reda, te ostale regulative kojima se propisuje pravilno ophođenje u pojedinim segmentima gospodarenja šuma, kako državnih tako i šumoposjedničkih.

Međutim RH nije još riješila stanje svih svojih državljana šumoposjednika. Naime, u Hrvatskoj i dalje traje postupak povrata šuma i šumskog zemljišta nacionaliziranih tijekom socijalističkog razdoblja prošlog stoljeća. Takve okolnosti kompliciraju stanje neriješenih legalnih prava vlasništva šumoposjednika.

UDRUGE PRIVATNIH ŠUMOPOSJEDNIKA

ASSOCIATIONS OF PRIVATE FOREST OWNERS

Zakonom o udrugama (NN 88/01), Udruga je definirana kao svaki oblik slobodnog i dobrovoljnog udruživanja više fizičkih ili pravnih osoba koje se udružuju radi zaštite svojih interesa i probitaka, a bez namjere stjecanja dobiti. Novim se ZOŠ-om i Uredbom o osnivanju Službe između ostalog potiče udruživanje šumoposjednika u Udruge raznim poticajnim mjerama (bespovratna novčana sredstva za provedene radove i sl.).

Što se tiče udruga šumoposjednika u Hrvatskoj, stanje se znatno popravilo unazad dvije godine. Tako su u 2006. godini bile registrirane samo četiri udruge, a početkom 2008. bilježimo 18 registriranih udruga, s naznakama da ovaj proces još nije završen.

Tablica 2 donosi pregled udruga šumoposjednika (registriranih i onih u postupku registracije) u Hrvatskoj početkom 2008. godine. Slijedeći korak u organizaciji šumoposjednika je osnivanje krovnog udruženja koje bi zastupalo zajedničke interese na razini države, što će biti potrebno kao preduvjet za korištenje europskih fondova u budućnosti. Ovaj postupak koordinira Služba i očekuje se njegov uspješan završetak tijekom 2008. godine.

Tablica 2. Popis udruga šumoposjednika po županijama s osnovnim informacijama – stanje veljača 2008.

Table 2 Basic data on Private forest owners' associations according to counties as of February 2008

ŽUPANIJE	PODRUČJE DJELOVANJA	NAZIV UDRUGE	GODINA OSNIVANJA	BROJ ČLANOVA
BJELOVARSKO-BILOGORSKA ŽUPANIJA	Bjelovarsko-bilogorska županija	Udruga privatnih šumovlasnika "Papuk-Bilogora"	2007.	12
		Zajednica udruga proizvođača božićnih drvaca	-	-
BRODSKO-POSAVSKA ŽUPANIJA		<i>Udruga "Velika kopanica" (u pregovorima oko osnivanja)</i>	-	-
ISTARSKA ŽUPANIJA		Suvlasnička šumska zajednica "Lanišće"	-	-
KOPRIVNIČKO-KRIŽEVAČKA ŽUPANIJA	Križevci	Udruga privatnih šumovlasnika "Prigorske šume"	2007.	-
	Okolica Zlatara	Udruga privatnih šumoposjednika "Ivančica"	2007.	20
	Općina Lohor	Udruga privatnih šumovlasnika "Javor"	2007.	25
	SZ dio Hrv. Zagorja	Udruga "Lipa" Petrovsko	-	-
KRAPINSKO-ZAGORSKA ŽUPANIJA	SZ dio Grada Zageba	<i>Suvlasnička zajednica "Gora Kulmerica" (neregistrirana kao udruga)</i>	-	-
		<i>Udruga "Pregrada" (u postupku formiranja)</i>	-	-
MEDIMURSKA ŽUPANIJA	Medimurska županija	Udruga privatnih šumovlasnika "Jagnjed"	2007.	-
PRIMORSKO-GORANSKA ŽUPANIJA	Gorski kotar	Udruga privatnih šumovlasnika "Gorski kotar"	2004.	60
		Udruga privatnih šumovlasnika "Čabar"	-	-
SISAČKO-MOSLAVAČKA ŽUPANIJA	Kutina	Udruga privatnih šumovlasnika "Josip Kozarac"	2007.	-
	Općina Bednja	Udruga privatnih šumovlasnika "Husto"	2004.	50
	Grad Lepoglava i okolica	Udruga privatnih šumovlasnika "Kesten"	2005.	67
VARAŽDINSKA ŽUPANIJA	Općina Ivanec	Udruga privatnih šumovlasnika "Ivanščica"	2005.	32
	Općina Vinica	Udruga privatnih šumovlasnika "Opeka"	2007.	20
	Općina Cestica	Udruga privatnih šumovlasnika "Hrast"	2007.	37
	Prigorski dio Medvednice	Udruga "Zagrebačka gora"	2007.	40
	Zagreb	Udruga "Robur"	2007.	92
ZAGREBAČKA ŽUPANIJA	Klinča sela	<i>Udruga "Zdenčina"</i>	-	-
	Jastrebarsko	<i>Udruga "Žumberak"</i>	-	-

Kurzivom su označene udruge u osnivanju, izvor: Šumarska savjetodavna služba
Italic font stands for Private forest owners' associations in founding (source: Forestry Extension Service)

Financiranje dijela radova i usluga u šumama šumoposjednika/ udruga, koje će obavljati bilo djelatnici Službe, licencirani izvođači ili sami šumoposjednici, ostvarivat će se iz sredstava kojima raspolaže Služba. Da bi udruge/ šumoposjednici mogli koristiti ta sredstva, moraju biti upisani u Upisnik, te imati važeći Program gospodarenja.

Osim toga, bitno je istaknuti da šumoposjednici u svojstvu predstavnika svojih udruga, ne dovode u pitanje održivi način gospodarenja svojim šumama kao najbolji način gospodarenja šumom, te visoko respektiraju šumarsku znanost (Posavec i dr. 2005).

UTJECAJ ŠUMARSKE POLITIKE I DONOSITELJA ODLUKA NA ŠUMOPOSJEDNIKE

FOREST POLICY AND DECISION MAKERS' INFLUENCE ON PRIVATE FOREST OWNERS

Tijelo državne uprave u čijoj su nadležnosti šume šumoposjednika, po novoj nomenklaturi je Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva. Unutar navedenog Ministarstva djeluje Odjel za privatne šume. Nastavno ovoj strukturi, osnovana je Šumarska savjetodavna služba, udruženja šumoposjednika (ŠSS) sa svojim ispostavama po županijama, koje još nisu sve osnovane i u potpunosti popunjene, no tijekom 2007. uposlano je oko 70 novih službenika, većinom šumarskih inženjera, koji će preuzeti ove aktivnosti na terenu.

Prema novim zakonskim propisima i pravilima Službe, obveze poduzeća HŠ prema šumoposjednicima znatno su smanjene. Kako bi se što učinkovitije iskorištavala novčana sredstva za provedbu radova u šumama šumoposjednika, izmijenjena je shema financiranja. Izvori novčanih sredstava za šumoposjednike su slijedeći:

- I. Naknada za korištenje općekorisnih funkcija šuma (0,07% ukupnog prihoda svih pravnih osoba u RH); 20% godišnjeg iznosa naknade namijenjeno financiranju šuma šumoposjednika (biološka obnova, šumske prometnice);
- II. Državni proračun – financiranje Službe - (izrada i revizija Programa gospodarenja, doznaka stabala itd.);
- III. Pretpristupni fondovi Europske Unije – za projekte poput prvog pošumljavanja napuštenog poljoprivrednog zemljišta, prve uspostave agro-šumarskih sustava itd.

Osnivanje Službe, kao 'produžene ruke' Ministarstva, s ciljem rješavanja lošeg stanja u šumoposjedničkim šumama, imalo je snažno uporište u šumarskoj administraciji i u HŠ. To je bilo zacrtano još u Strategiji, pružanjem savjeta i pomoći svim šumoposjednicima u ostvarivanju potrajnog gospodarenja njihovim šumama i u ostvarivanju prava na državne subvencije za brojne gospodarske aktivnosti.

ZAKLJUČCI

CONCLUSIONS

Situacija u vezi šumoposjedničkih šuma i podrške države šumoposjednicima znatno se unaprijedila unazad par godina. Odredbe važećeg ZOŠ-a, prema svemu

dosad navedenom, trebale bi pozitivno utjecati na privatni šumarski sektor na sljedeći način: poboljšanje položaja na tržištu šumskim sortimentima; povećanje kompeticije unutar sektora; povećanje proizvodnje drvene biomase, prvenstveno u svrhu proizvodnje bioenergije, što je u skladu s postojećom politikom EU o povećanju proizvodnje energije iz obnovljivih izvora. Nadalje, osnivanje i osnaživanje kapaciteta Šumarske savjetodavne službe koja će preuzeti ulogu motivatora i organizatora privatnog šumoposjeda uz pružanje savjeta i konkretne financijske pomoći za: pošumljavanje napuštenog poljoprivrednog zemljišta, podizanje agro-šumarskih sustava, prvo pošumljavanje nepoljoprivrednog zemljišta; sanacija i obnova sastojina nakon sušenja, propadanja šuma i ratnog djelovanja; korištenje šume u svrhu rekreacije i turizma; te uzgajanje šuma u svrhu proizvodnje drvene biomase. U svim prethodno navedenim segmentima, šumoposjednici i njihove udruge trebaju i mogu naći svoj interes kroz potpomognuto održivo gospodarenje svojim šumoposjedima, što će u konačnici rezultirati porastom kvalitete i vrijednosti šumskog posjeda.

LITERATURA

REFERENCES

- Čavlović, J. 2004. Unapređenje stanja i gospodarenja privatnim šumama na području Zagrebačke županije (znanstvena studija). Zagreb, Šumarski fakultet.
- Čavlović, J., Pelzman, G. 2002. Forests and forestry in Croatia, report to FAO-Strategy of rural areas.
- Godišnji operativni plan gospodarenja za 2008. godinu. Šumarska savjetodavna služba, 2007, Zagreb.
- Nacionalna šumarska politika i strategija. 2003. Narodne novine br. 120 (26.07.2003.)
- Posavec, S., Vuletić, D. 2004. Vision of forestry development in Croatia through national forest policy and strategy (Vizija razvoja šumarstva kroz nacionalnu politiku i strategiju), Forest in Transition II, Challenges in Strengthening of Capacities for Forest Policy Development in Countries with Economies in Transition, United Nations University, Hong Kong: 211-222.
- Posavec, S., Čavlović, J., Šporčić, M. 2005. Small-scale Private Forest Management in Croatia, IUFRO International Symposium 2005, Small-scale Forestry in a Changing Environment, Vilnius, Lithuania: 159-165.
- Pravilnik o postupku za ostvarivanje prava na sredstva iz naknade za korištenje općekorisnih funkcija šuma za izvršene radove u šumama šumoposjednika. 2006. Narodne novine br. 66 (12.06.2006.)
- Pravilnik o upisniku šumoposjednika. 2006. Narodne novine br. 69 (21.06.2006.)
- Pravilnik o vrsti šumarskih radova, minimalnim uvjetima za njihovo izvođenje te radovima koje šumoposjednici mogu izvoditi samostalno. 2007. Narodne novine br. 66 (26.06.2007.)
- Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske. 1997. Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i stanovanja, Zagreb.
- Šumskogospodarska osnova područja Republike Hrvatske. Razdoblje važenja od 01.01.2006. do 31.12.2015. godine. Hrvatske šume d.o.o., Zagreb, 2006.
- Uredba o osnivanju Šumarske savjetodavne službe. 2006. Narodne novine br. 64 (7.6.2006.)
- Zakon o Hrvatskoj komori inženjera šumarstva i drvene tehnologije. 2006. Narodne novine br. 22 (24.2.2006.)
- Zakon o šumama. 2005. Narodne novine br. 140 (28.11.2005.)
- Zakon o udrugama. 2001. Narodne novine br. 88 (11.10.2001.)

REVIEW OF THE STATE OF PRIVATE FOREST OWNERSHIP IN THE REPUBLIC OF CROATIA

Summary

Private forests and private forest ownership has to be reconsidered under the light of changed relationships and the ongoing process of restitution. State of private forestry in Croatia as one of the transition countries, is characterized by small property size, huge number of owners and modest level of organisation. At the same time this sector is characterized by numerous changes and noticeable development.

The newly established Extension service for private forest owners under the Ministry of Regional Development, Forestry and Water Management brought private forestry into the focus, providing information, education, help and fresh ideas to the private forest owners. Results of their activities can be seen through highly increased number of private forest owners' associations and their slightly changed attitudes towards their forest property. In the future, the importance of this service can only grow because of its linking position in many processes connected to the accession to the European Union or in using the pre-accession funds.

This paper also presents the main characteristics of private forest owners, their respective forest properties, state of their organisation and relating legislative.

Key words: *Private forest ownership, Forestry Extension Service, Private forest owners' associations*